

Anne Harttunen

NAISLAULAJILLE SUUNNATUT LAULUSARJAT

Suomenkielisten laulusarjojen käyttö opetuksessa

NAISLAULAJILLE SUUNNATUT LAULUSARJAT

Suomenkielisten laulusarjojen käyttö opetuksessa

Anne Harttunen
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Musiikin koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Anne Harttunen

Opinnäytetyön nimi: Naislaulajille suunnatut laulusarjat. Suomenkielisten laulusarjojen käyttö opetuksessa.

Työn ohjaaja: Jaana Sariola

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Kevät 2018

Sivumäärä: 28 + 9

Opinnäytetyöni tarkoituksena on perehtyä laulusarjojen käyttöön laulunopetuksessa. Tutkin nimenomaan naisten laulusarjoja ja erityisesti suomenkielisten laulusarjojen asemaa käytännön opetuskontekstissa.

Perehdyn aiheeseen selvittämällä, mitä laulajalta vaaditaan yleisesti laulunopiskelijana oppimisprosesseissa. Selvitän, miten teknisten haasteiden rinnalla kehitetään musiikillista ilmaisuun. Tarkastelen myös, onko tekstillä ja laulukielellä ilmaisuun ja sen rikastumiseen merkitystä laulajalle.

Suomalaisen laulumusiikin akatemian julkaisusarjasta Suomalaisen yksinlauluohjelmiston luettelo (2003:1) on ollut pääasiainen kirjallinen lähteeni tutkia erityisesti naisille sävellettyjä laulusarjoja. Kyseisessä luettelossa on vain vuoteen 2003 mennessä sävellettyä laulumusiikkia, mutta se on kuitenkin ainoa kattava kirjallinen teos aiheeseen perehtymiseksi. Pianosäestys on käytännön opetustyötä ajatellen ollut yksi rajaava vaatimus. Mielenkiintoni on kohdistunut erityisesti klassisen laulumusiikin jaottelun mukaiseen ns. uudempaan suomalaiseen musiikkiin ja siellä naisten laulettavaksi sävellettyihin laulusarjoihin. Laulusarja voisi parhaimmillaan kertoa tarinan ja olla eräänlainen ooppera pienoiskoossa.

Laulunopettajille suuntaamani kyselyn perusteella ilmeni, että he käyttäisivät mielellään suomenkielisiä laulusarjoja enemmän naislaulajiansa opetuksessa, jos sarjat eivät olisi liian vaativia, monimutkaisia tai vaikeasti omaksuttavia. Aivan selkeästi naisille kaivattaisiin enemmän nimenomaan heille laulettavaksi tehtyä uutta melodista ja laulullista musiikkia, jota voisi käyttää jo opintojen alkuvaiheissa. Tekstit saisivat olla mielenkiintoisia ja kiinni tämän päivän naisen elämässä iloineen ja suruineen. Tekstit herättävät sekä laulajan että kuulijan eivätkä ne ole yhdentekeviä.

Asiasanat: Laulaminen, yksinlaulu, naislaulajat, laulusarjat, laulumusiikki, lauluohjelmisto

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Music, Option of Music Pedagogue

Author: Anne Harttunen

Title of thesis: Finnish Song Cycles for Female Singers in Teaching Context.

Supervisor: Jaana Sariola

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2018

Number of pages: 28 + 9

The purpose of this thesis was to familiarize with Finnish song cycles for female singers. The focus was to find especially the most used Finnish song cycles for teaching purposes as well as hoping to find music having a connection to daily life of a modern woman.

The catalogue of Finnish Art Songs and its first part, published in 2003, was the main literary source but there are naturally songs composed after that year. More Finnish art songs can be found, for example, in database of Music Finland (<https://core.musicfinland.fi/>).

The information collected from singing teachers proved that there is plenty of room for song cycles to be used in everyday teaching and learning processes. Usually these song cycles missed modern songs with interesting texts and poems. There should be melodies and melodic structures not too difficult and definitely suitable for female voice. There seemed to be also quite common understanding that in the beginning of vocal training suitable Finnish song cycles are a few if none at all.

Song cycles in Finnish language could give a valid tool when teaching performance abilities without any need for massive theatre stage. When the story develops in every song that might give a student a simple and concrete way to learn expression of different emotions but still gives the impression of smooth continuity.

This thesis shows that both teachers and students would welcome song cycles in Finnish which are neither too difficult nor require too much time to learn. The interest lies also in modern texts and poems which should give good opportunities to enlarge the scale of emotional expression as well.

Keywords: Vocal music, female voice, Finnish lied, song cycle

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LAULUOHJELMISTON HARJOITTAMINEN	7
2.1	Yleisiä musiikillisia näkökohtia laulujen harjoitteluun	7
2.2	Laulujen vaativuus ja laulajan kehitys	8
2.2.1	Tekstin ja laulukielen merkityksestä	9
2.2.2	Ilmaisuvoimaista tulkintaa kohti	10
2.3	Laulajan orientaatiosta	11
3	LAULUOHJELMISTO	14
3.1	Suomalainen yksinlauluohjelmisto	14
3.2	Opintotasokohtaiset luettelot	15
3.3	Laulusarjat naislaulajille	15
3.4	Laulusarjoja yksittäisten laulujen sijaan	17
4	SUOMENKIELISET LAULUSARJAT OPETUKSESSA	19
4.1	Kyselyn toteuttaminen	19
4.2	Opettajien opetuskäytännöt	20
4.3	Opiskelijoiden kokemuksia	22
4.4	Laulusarjojen käyttö	22
5	POHDINTA	24
	LÄHTEET	26
	LIITTEET	29

1 JOHDANTO

Olen aloittanut musiikin tavoitteelliset opinnot vuonna 2008 tähtäimessä ammatillinen valmistuminen. Ensin tein toisen asteen muusikon perustutkinnon pääaineena klassinen laulu. Tiedon ja oppimisen halu veivät aina eteenpäin ja kasvattivat intoa jatkaa ja hakea uusia rajoja kehitykselle, joten seuraavaksi tulivat musiikkipedagogin ohjaajapuolen tutkinto ja nyt viimeisimpänä musiikkipedagogin tutkinto.

Laulajien vaatimuksiin ja ammatissa kehittymiseen on aina kuulunut monilla kielillä laulaminen. Se ei ole ollut ollenkaan huono asia, jos laulaja on kielitaitoinen ja parhaimmassa tapauksessa laajentanut kielitaitoa peruskouluvuosiesi jälkeen. Minulle saksa, englantia ja ruotsi ovat olleet vaivattomia oppia. Toisaalta italia ja myös ranska ovat tulleet lauluohjelmistooni. Viimeksi mainittujen kielten osaamiseni rajoittuu käytännössä suurimmaksi osaksi ns. laulajan kielitaitoon, jossa lausumisessa pyritään mahdollisimman aidolta kuulostavaan ääntämiseen.

Oman opiskelijataipaleeni varrella olen usein mietiskellyt klassisen lauluohjelmiston tarjontaa. Uusien sukupolvien alkaessa klassisen laulun opiskelun on selkeästi todettava, että laulujen tekstit ovat suurelta osin yhä kauempana heidän omasta kokemuspiiristään. Klassikkosävellysten ajattomuus ja kauneus on tietenkin arvo sinänsä. Sen sijaan runojen maailma ja viesti on usein monitulkintainen. Vasta suhteellisen pitkällä oleva laulaja pääsee pureutumaan oman aikansa runoilijoiden hengentuotoksiin sävellysten kautta. Vai pääseekö silloinkaan?

Tässä opinnäytetyössäni kartoitan naislaulajille tarjolla olevia laulusarjoja ja niistä erityisesti suomenkielisiä. Olen halunnut selvittää asiaa myös käytännön opetustyön näkökulmasta. Opettajille suunnattujen kyselyiden avulla haluan saada selville niitä mahdollisia esteitä, joita uudemman sävellystuotannon opetuskäytön leviämisen saattaisi olla. Naisopiskelijat ovat tekemääni kyselyyn vastaamalla valottaneet omaa suhdettaan suomenkielisiin laulusarjoihin. Olen lähtenyt siitä olettamasta, että juuri omalla äidinkielellä laulettavat sarjat vahvistaisivat tunneilmaisua ja tulkintaa.

Laulusarjat voivat parhaimmillaan olla kiinnostava kokonaisuus, jossa jotain tapahtuu ja ehkä jokin muuttuu ja kehittyy. Kunpa ne olisivat mielenkiintoisia kaikille: laulajille, opettajille, säveltäjille, sanoittajille ja runoilijoille sekä tietenkin kuuntelevalle yleisölle.

2 LAULUOHJELMISTON HARJOITTAMINEN

Uuden oppiminen on aina kokonaisvaltainen prosessi. Laulajalle uuden laulun opiskelu voi eri osaamisvaiheessa merkitä hieman erilaista työstöprosessia. Esimerkiksi teoriaosaamisen lisääntyessä ja teknisen osaamisen kasvaessa huomaa tulkinnan ja ilmaisun tulevan yhä tärkeämmäksi osaksi kokonaisuutta. Käytännön opetustyössä useimmat opettajat vievät samanaikaisesti kaikkia osa-alueita eteenpäin, vaikka laulajan eri opinvaiheissa painopistealueiden korostus vaihtelee. Laulunopetuksen ollessa pääsääntöisesti yksilöopetusta on opettajalla erinomainen tilanne säädellä opetusmetodia ja sisältöä vallitsevien opetussuunnitelmien puitteissa kullekin opiskelijalle soveltuvaksi.

2.1 Yleisiä musiikillisia näkökohtia laulujen harjoitteluun

Laulujen harjoittelu lähtee yleensä uuden sävelkulun ts. melodian oppimisella. Jos opettaja laulaa ja myös soittaa säestyksen samanaikaisesti, on oppilaan usein helpompi saada uudesta ja täysin tuntemattomasta sävellyksestä kokonaiskuva. Säestyksen harmoniat auttavat myös oikean intonaation löytämisessä (Eerola 2013–2014, 15). Yleensä laulunopettajat suosittelvat ensisijaisesti omaa perehtymistä lauluun nuottien ja tekstin avulla ennen audiovisuaalisia ja monitasoisia julkisia äänitteitä.

Yleensä perinteisen duuri-mollitonalityetin pohjalle rakentuvat sävellykset ovat meidän kulttuurissamme nopeammin omaksuttavissa. Atonaalisen tai vapaatonaalisen musiikin hahmottaminen ei välttämättä aina ole vaikeaa, mutta koska kosketus tällaiseen musiikkityyliin jää kuuntelukokemuksissamme vähäisemmäksi, joudumme tekemään sen suhteen enemmän työtä. Uusia ja usein vielä levyttämättömiä teoksia harjoiteltaessa niihin perehtyminen vaatii paitsi hyvää nuotinlukutaitoa ja musiikillista osaamista niin myös paljon aikaa.

Musiikin teoreettinen hahmottamiskyky selventää laulujen rakennetta: laulun kokonaisrakenne, sävellaji, rytmidynamiikka ja musiikilliset nyanssit ovat oleellisia laulajan työstäessä uutta. Esimerkiksi alun perin väärin opitun rytmien korjaaminen oikeaksi vaatii yllättävän paljon huomiota eikä ole aivan helppoa, sillä kuulokuva mielessä saattaa olla varsin vahva. Voi olettaa, että kun laulajan musiikinteoreettinen tieto lisääntyy, samalla myös oppimisstrategia muuttuu

holistisempaan suuntaan eli kokonaisuuksista edetään yksityiskohtiin (vrt. Kauppila 2000, 67–68 ja Numminen 2005, 101–102).

2.2 Laulujen vaativuus ja laulajan kehitys

Lauluohjelmiston monipuolisuuden ja onnistumisen kokemusten kulloisellakin teknisen lauluosaamisen tasolla tulisi olla kohdallaan. Aloitteleville laulajille opetus aloitetaan tavallisesti kansanlauluilla. Koska jokainen laulaja on omassa kehitysvaiheessaan, jää yleensä opettajan tehtäväksi valita kehittymistä tukevaa ja sitä edistävää harjoitettavaa lauluohjelmistoa. Ambitus (korkeimman ja matalimman sävelen välinen etäisyys) ja tessitura (alue, jolla suurin osa kappaleen nuoteista esiintyy) on ainakin otettava huomioon. Hengityksen tasaisen ja hallitun kierron opettamiseen selkeät hengityspaikat kappaleissa ja rauhallinen (mutta ei välttämättä hidas) tempo helpottavat usein laulutekniikan sisäistämisessä.

Laulujen pitäisi tarjota aina riittävä haaste. Kun haasteen vaativuus ja laulajan senhetkinen osaaminen kohtaavat, on parhaimmillaan tuloksena flow-tila (virtauskokemus). Virtauskokemuksen tilassa laulamissa kaikki tuntuu sujuvan ja syntyy kokemus siitä, että minussa soi. Tavoitteellinen ja päämäärätietoinen sekä keskittynyt työskentelytapa on usein hyvä keino houkutella itsessä flow-tila esiin. Kuten flow'ta tutkinut Helsingin yliopiston kasvatuspsykologian professori Kirsti Lonka (Löyttyniemi 2016, viitattu 5.4.2017) ilmaisee selkeästi: kaiken onnistumisen taustalla on ”pitkäkestoinen, valmennettu ponnistelu, josta saa palautetta”.

Sama laulu voi merkitä kahdelle eri laulajalle täysin erilaista haastetta tai useita haasteita. Ambitus, tessitura, intervallihyppy, tulkinta, rytmi, liikkuvuus ja niin edelleen on valittava sellaisiksi, että ne ovat kullekin äänityypille sopivat. Se, mikä on toiselle todella helppoa, saattaa toiselle laulajalle olla vasta opettelemisen alkuvaiheessa oleva asia.

Laulajan on opittava säätelemään muun muassa hengitystään, kurkunpään lihaksistoa, kielen paikkaa ja suun muotoa (Laukkanen & Leino 1999, 30, 188). Laulunopiskelijalla ei välttämättä ole itsellään ainakaan alkuvaiheessa täysin selkeää kuvaa siitä, miksi jollain laulutunnilla laulaminen sujuu hyvin ja helpon tuntuisesti. Äänentuottotapoja harjoitellaan opettajan johdolla, jolloin mahdollisimman moni osatekijä otetaan huomioon. Usean eri osatekijän muistaminen ja

toteuttaminen samanaikaisesti tuottaa kaikille alussa vaikeuksia. Hengityksen, kehon asennon ja rentouden löytyminen yhdessä ääntöasetusten kanssa vaatii aikaa, mutta pikkuhiljaa ne juurtuvat osaksi opiskelijan kokonaisvaltaista laulamista. Jotta laulutavan kehitys on mahdollista, on opettajan tehtävä käyttää kullekin opiskelijalle, kuhunkin lauluun, teknisiin vaikeuksiin tai uusiin haasteisiin soveltuvia harjoitteita, ohjata, kannustaa ja antaa palautetta (Laukkanen & Leino 1999, 194). Opiskelijalta muutos vaatii kärsivällistä ja pitkäjänteistä työtä.

2.2.1 Tekstin ja laulukielen merkityksestä

Riippumatta teoriaosaamisen tasosta on runon tai laulutekstin ymmärtäminen laulajalle erityisen tärkeää. Tekstisisältö kertoo jo sen, mitä säveltäjä on tuonut esiin sävelin melodialinjassa, dynamiikalla tai muulla tavoin ja mitä asioita runossa hän on halunnut erityisesti korostaa. Sama runo eri säveltäjien käsittelyssä voi olla hyvinkin erilainen ja luoda erilaisen tunnelman. Tästä hyvä esimerkki on J. L. Runebergin runon Flickan kom ifrån sin älsklings möte (Project Runeberg, viitattu 27.11.2017) sävellys Wilhelm Stenhammarilta ja Jean Sibeliukselta op. 37 no. 5. Stenhammarin yksinlaulussa yksinkertaisen ja selkeästi kansanlaulumaisen teeman esittely on toistuvaa, mutta koko tarina kehittyy vähintään yhtä kuohuvaksi kuin Sibeliuksen pianistisen dramaattinen sävellys.

Sävellyksissä käytetty laulukieli tuo aina mukanaan myös sävelkieleen ominaispiirteitä. Sampsa Kontinen (2013, 17, 19) havaitsi tapaustutkimuksessaan 1910-luvun suomalaisten säveltäjien Jean Sibeliuksen, Oskar Merikannon, Erkki Melartin ja Yrjö Kilpisen suomen-, ruotsin- ja saksankielisistä lauluista juuri suomen kielelle tyypillisiä laulujen ominaisuuksia. Näitä ovat esimerkiksi se, että melodian kaarros korreloi suomen kielen laskevan intonaation kanssa, pääiskuja painotetaan ja kohotahteja vältetään. Säveltäjät ovat käyttäneet pääsääntöisesti pieniä intervaleja eikä hyppyjä ylöspäin fraasin alussa juuri ole. Suomen kielessä sanapaino on sanan ensimmäisellä tavulla ja esimerkiksi kysymyslauseidenkaan intonaatio ei nouse kuten esimerkiksi englannin kielessä.

Esitystilanteessa tekstikielen merkitys korostuu aina. Jos konserttiohjelmassa on tekstien suomennokset ja laulaja esittää vieraskielisen laulunsa vakuuttavasti, onko kielellä enää suurta merkitystä? Usein konserttitilanteessa havahtuu siihen, että kun esiintyjä astuu lavalle, sali pimennetään. Konserttiohjelman käännöstekstit jäävät pimeyteen sen mukana. Ellei kuulija ole

todella ennakkoon selvillä tekstistä tai osaa vierasta kieltä hyvin, voi osa sanomasta mennä ohi. Suomenkieliselle yleisölle suomeksi lauletaessa tätä huolta ei pitäisi olla. Suomenkieliselle yleisölle suomeksi lauletaessa tätä huolta ei pitäisi olla.

Laulajalle vieraskielisen laulun tekstin suomentaminen ei aina ole helppoa. Runojen käännökset olisi tärkeä tutkia laulajan tarpeisiin tehtyinä. Silloin oleelliset sanat on yleensä suomennettu melodian kanssa oikeille paikoilleen. Varsinainen runosuomennos voi sinänsä olla vaikeammin hahmoteltavissa laulun kanssa yhteensopivaksi. Sibelius Akatemian Laura - Laulutekstien suomennostietokanta (Laura-tietokanta, viitattu 23.11.2017) tarjoaa meille hienon tietopohjan vieraskielisen laulumusiikin käännöksiin. Tietokannassa on usein samasta laulusta useampi käännös, joita kannattaa vertailla ja tutkia niiden eroja.

Lähtökohdiltaan suomalaisen tekstin ja runouden ymmärtäminen on omalla äidinkielellä helppoa. Silti jokaisen tekstin sisäistäminen jollain tavalla omaksi tarvitsee kypsytystä. Se on hieman samankaltainen prosessi kuin laulun melodinen opettelu ja laulun kehollistaminen. Tekstin sisältö antaa kuitenkin viitteitä siitä, kiinnostaako tarina, onko se itselle läheinen ja pystyykö samaistumaan siihen tai ymmärtämään sen syvällisesti.

Vieraan kielen aidolta kuulostava artikulointi yhdistyneenä klassisen laulamisen fonaatioon (äänentuotto) vaatii suomalaisen laulajan suulta, erityisesti huulilta ja kieleltä, aktiivisempaa toimintaa kuin mihin puhuessamme äidinkieltä olemme tottuneet. Laulettu suomen kieli jää huolimattomasti tai liian laiskasti lausuttuna aivan yhtä epäselväksi kuin vaikka saksankielinen lied.

2.2.2 Ilmaisuvoimaista tulkintaa kohti

Esiintymistä valmistellessaan laulaja tekee lauluvalintansa aina tilaisuuden ja kuulijakunnan mukaan. Opiskelija harjoittelee esiintymistä myös säestystuntien ja liedjaksojen puiteissa toivottavasti viikoittain. Niidenkin musiikkivalinnoissa pyritään aina kullekin laulajalle sopivaan teosvalintaan. Siinä otetaan tietysti huomioon kulloinenkin osaamisen vaihe, jotta saadaan sopivasti haastettakin.

Kuulijoiden, olivatpa he sitten opiskelijakavereita tai muuta yleisöä, suora palaute tai pelkästään positiivinen ja rohkaiseva ilmapiiri voivat edesauttaa kehittymistä. Yleensä arkipäivän toimintaan jo opiskeluaikana liittyvällä rentoudella tuetaan suorituksista selviämistä. Näyttämöesityksissä palaute voi monesti olla käsin kosketeltavan selvää. Yleisö osoittaa esimerkiksi taputtamalla ja nauramalla pitävänsä nähdystä ja kuullusta tai sitten reagoi vaisusti tai ei juuri mitenkään. Jos myönteisen vastaanoton kykenee aistimaan, se tuo energiaa esiintyjälle.

Klassisen laulumusiikin esitystradition kulttuurissa ollaan usein paikoillaan ja pyritään minimoimaan kaikenlainen liikehdintä (Hapuoja 2015, 104). Oopperassa tai musikaalissa mukana olleista useimmat tietävät, että vaikka näyttämöllä liikutaan todella paljon, niin juuri sillä on usein yllättävän vapauttava vaikutus myös äänelliseen ilmaisuun. Joskus kyse voi olla vain siitä, että ei enää tavoittele äänellisesti täydellistä suoritusta, jolloin ilmaisu kokonaisuutena kuitenkin paranee. Psykomotorinen elämys toimii äänentuottoa auttavana ja vapauttavana elementtinä (Laukkanen & Leino 1999, 19).

Kun musiikkiesityksiä ja esitystilanteita on musiikkitieteessä tutkittu ruumiillisuuden näkökulmasta, on todettu, että länsimaisen taidemusiikin perinteessä henkisyys korostuu ja ”ruumiillisuus jää musiikin haltuun ottamisen yksityiseksi vaivaksi” (Moisala 2015, 307). Opetusta mietittäessä ruumiillisuuden näkökulmaa ei voi jättää vähemmälle huomiolle saati vähätellä sitä. Opettaja auttaa opiskelijaa tulemaan siitä tietoiseksi. Laulajan keho on instrumentti, jota soitetaan ja jolla soitetaan.

Ilmaisun kehittyminen on prosessinomainen tapahtuma, johon voimme itse vaikuttaa. Tuota prosessia voi tutkia kaikilla tasoilla: esimerkiksi laulamisen teknisen osaamisen, musiikin ja laulujen monimuotoisuuden, liikkumisen, esitystilanteiden ja oppimistilanteiden vuorovaikutuksen tasoilla. Monipuolinen erilaisten osa-alueiden ja tilanteiden pohdinta ja analyttinen arviointi vie eteenpäin.

2.3 Laulajan orientaatiosta

Anne Tarvainen (2015, viitattu 3.2.2016) on teatterifilosofi Jerzy Grotowskin ajatusten pohjalta esittänyt jaottelun kahteen erilaiseen tapaan orientoitua laulamiseen. Toisessa käsitellään

laulamista ensisijaisesti **taitoina**, joita on harjoiteltu lihasmuistiin, jotta äänenkäyttö on musiikillisesti ja kehollisesti hallittua sekä kehon asennon että ääntöelimistön osalta. Laulamisen teknistä puolta painotetaan. Näitä taitoja harjoitellaan yleensä muodollisten toistojen kautta, joissa tarkkaillaan ennen kaikkea äänen laatua. Toinen tapa orientoitua keskittyy laulamisen kokemiseen tutkien ja aistien ja kehon omia kuhunkin hetkeen liittyviä impulsseja hyvin herkästi **läpielämällä**. Laulaja havainnoi ja pyrkii tiedostamaan omaa sisäistä ja ennen kaikkea kehollista kokemustaan aina kun hän laulaa.

Erilaiset orientaatiot kertovat yleensä siitä, mihin laulajan huomio suuntautuu. Huomion kohde voi myös vaihdella (Tarvainen 2015, viitattu 3.2.2016). Toivottavasti meille kaikilla laulajilla on vielä muistissa se aika, kun uutta laulua harjoitettaessa keskittyi vaikkapa leuan rentouttamiseen, jolloin kyky pitää yllä tasaista hengitysrytmiä ja hengitykseen osallistuvien lihasryhmien tietoista toimintaa herpaantui.

Hengityksen säätelyn harjoittelu ja sen hallinta on yksi laulamisen perusedellytys. Harjaantumista edistetään auttamalla opiskelijaa aistimaan ja tulemaan tietoiseksi omasta kehostaan hengitystapahtumassa (Sataloff, Barody, Emerich & Carroll 2006, 279). Äänentuotossa on kuitenkin kysymys kurkunpään ja hengityselimistön yhteistoiminnasta (Laukkanen & Leino 1999, 30). Laulaja säätelee uloshengitysjakson pituutta ja ulos virtaavan ilman painetta.

Keskittymistä eli huomion kohdistamista johonkin tiettyyn asiaan käytetään opetuksellisenä keinona, sillä se vaatii psyykkistä energiaa (Matikka 2013, 59). Opiskelijaa auttaa monesti jo se, että opettaja antaa tehtäväksi laulun laulamisen siten, että huomio on ensisijaisesti esimerkiksi rytmillisissä seikoissa, hengityksessä tai vaikka tekstissä tai juuri siinä osa-alueessa, joka vaatii parantamista. Mitä pitemmälle opiskelija on edennyt, sitä varmemmin ja paremmin jo hallinnassa olevat laulamisen osatekijät ovat taitoina ja valmiuksina ts. kehon sisäisinä rutiineina ja fokus voidaan keskittää vain oleellisiin, erityistä ohjausta vaativiin seikkoihin.

Esimerkiksi mindfulness-harjoitusten tiedostavan ja hyväksyvän läsnäolon hengitysharjoitteista voi olla laulajalle hyötyä. Niiden toteuttaminenkin arkielämässä on suhteellisen helppoa (Lehto 2014, 93). Myös tutkimustieto hengitykseen keskittyvistä mindfulness-harjoituksista tukee näkemystä siitä, että harjoitukset auttavat ylläpitämään keskittymisen tasoa jopa vasta-alkajalla (Dickenson, Berkman, Arch & Lieberman 2012, viitattu 9.11.2017).

Tilannekohtaisuus on sekä esittäväälle taiteelle että urheilusuorituksille yhdistävä piirre. Huippusuoritukseen pyritään tietyssä ajassa ja paikassa, jossa on usein myös yleisöä läsnä. Alun perin urheiluun psyykkiseen valmistukseen kehitettyjä menetelmiä on onnistuneesti toteutettu esittävän taiteen piirissä. (Matikka 2012, 233, 234.)

Hengitys, rentoutus ja keskittyminen ovat peruselementit, joiden kautta esiintymiseen, siihen liittyvään jännitykseen tai tuloksekkaaseen arkipäivän lauluharjoitteluun kannattaa hakea itselle sopivia keinoja. Tärkeää on arvioida omien toimintatapojen toimivuus ja tarvittaessa olla valmis myös muuttamaan niitä. (Arjas 2002, 41–46, viitattu 9.11.2017.) Jokainen laulaja on oman itsensä esiintymisvalmentaja, joka hakee omassa muusikkouden prosessissa ja niihin liittyvissä tilannekohtaisissa näytönpaikoissa parasta mahdollista suoritusta.

3 LAULUOHJELMISTO

3.1 Suomalainen yksinlauluohjelmisto

Suomalaisen laulumusiikin akatemia r.y. on julkaissut vuonna 2003 suomalaisten säveltäjien lauluäänelle julkaistuista teoksista luettelon (osat 1 ja 2). Suomalaisen yksinlauluohjelmiston luettelon ensimmäisessä osassa on 160 säveltäjän piano- ja urkusäestykselliset laulut. Sävellykset ovat 1800-luvun alkupuolen ja 2000-luvun alun väliltä. Tämä julkaistu luettelo pohjautuu Sibelius-Akatemian laulumusiikin osaston ohjelmistoluetteloon. (Suomalaisen yksinlauluohjelmiston luettelo 2003, 3.)

Olen oman opiskeluni aikana turvautunut juuri Sibelius-Akatemian laulun ohjelmistoluetteloon vuodelta 1988. Siinä on siihen mennessä sävelletyistä suomalaisista lauluista ollut myös vaativuusaste merkittynä. Tällainen tasoluokitus on aina jossain määrin viitteellinen, kuten vihkosen käyttäjäkin on alkuteksteissä ohjeistettu. (Ohjelmistoluettelo, laulu 1988.)

Suomalaisen yksinlauluohjelmiston luettelon sijaan ja erityisesti kirjan ilmestymisen jälkeen julkaistusta lauluohjelmistosta voi etsiä tietoa netistä Music Finland ry:n nettisivuston kautta (Music Finland Core, viitattu 4.4.2017). Music Finland ry. on eri musiikin tekijöiden ja edunvalvontajärjestöjen yhteinen foorumi, joka edistää suomalaisen musiikin tunnetuksi tekemistä ja myös nuottikauppaa. Hakutoimintojen avulla voi yleensä määrittää ainakin laulumusiikin toivotuksi sävellysmuodoksi. Haun tarkkuus voi olla esimerkiksi ”vocal and choral works”, jota voi vielä täsmentää esittäjien lukumäärän määrittelemällä.

Opetuskäytössä säestyssoitin on yleensä piano, jolloin pianosäestyksellisillä teoksilla on aina etulyöntiasema. Samaan asemaan kohoavat suomalaisista laulusäveltäjistä keskeiset, perinteiset ja hyvin tunnetut säveltäjät, kuten esimerkiksi Jean Sibelius, Toivo Kuula, Leevi Madetoja, Oskar Merikanto, Yrjö Kilpinen ja Heino Kaski. Uudemmissa säveltäjistä suosikkeja voi olla vaikeampi nimetä tai suosikkeja on useampi ja yksittäisen säveltäjän lauluvalikoima jää kuitenkin vähäisemmäksi.

3.2 Opintotasokohtaiset luettelot

Nykyisin käytetyt opintotasokohtaiset ohjelmistot ovat ensisijaisesti säveltäjien, aikakausien ja tyylisuuntien mukaan jaoteltuja (liite 1). Suomalaisten säveltäjien lauluista voidaan valita myös vieraskielisiin teksteihin pohjautuvia lauluja, jos ne parhaiten palvelevat opetus- tai esiintymistarkoitusta.

Korkeakouluissa ja Sibelius-Akatemiassa laulututkinnot on selkeästi määritelty sekä ohjelmiston että tutkintojen laajuuden mukaan. Samoin Suomen musiikkioppilaitosten liitto (SML) on laatinut musiikin perustason ja musiikkiopistotason ohjeet siitä mitä tasosuoritukset eri vaiheessa opiskelua pitävät sisällään (SML 2005, viitattu 5.4.2017). Musiikkioppilaitosten liitolla ei Suomen laulumusiikinakatemia ry:n julkaisun lisäksi ole laululle enää varsinaista teosluetteloa.

3.3 Laulusarjat naislaulajille

Laulusarjat ovat yleensä vähintään kolmen ja jopa kolmenkymmenen laulun sarjoja. Lauluja voi yhdistää toisiinsa aihepiiri, runoilija, tarina tai vaikka tunnelma. Musiikilliset teemat, motiivit ja rakenteet voivat nekin olla yhdistävänä tekijänä. (Youens 2017, viitattu 3.4.2017.) Sarjan lauluja yhdistävä tekijä on säveltäjän itsensä valitsema, eikä sitä ole erityisen tarkasti välttämätöntä määritelläkään. Aiemmin myös kustantajien lauluvihkoihin kokoamista lauluista on voitu puhua sarjana, mutta nykysäveltäjät määrittelevät kyllä omat laulusarjoiksi kirjoittamansa sävellykset itsenäisesti.

Laulusarjat kokonaisuuksina ovat pakollisia opiskelijoille, jotka tekevät laulun B-tutkintoa. Keskeisen klassisen ja romanttisen liedin ohjelmistossa tulee olla vähintään yksi laulusarja. Impressionistisen laulumusiikin laulusarjan voi halutessaan ottaa ohjelmistoon, mutta se ei ole pakollinen. Ainakin yksi laulusarja täytyy olla myös kotimaisessa ohjelmistossa. (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2011b, viitattu 14.11.2017.)

Naisille opetuskäytössä tyypillistä laulettavaa ovat saksankieliset perinteiset liedsarjat kuten Robert Schumannin *Frauenliebe und leben* op. 42, *Liederkreis* op. 39 ja *Myrthen* op. 25. Näistä *Frauenliebe und Leben* (Naisen rakkaus ja elämä) on oman aikansa miehen näkemystä naisen elämästä ja sen kulusta. Laulusarja on sävelletty 1840 ja siinä kuvataan kahdeksan laulun verran

naisen sisäisiä tunteita miehen tapaamisesta, avioliittoon menemisestä ja lopulta miehen kuolemasta. Se on klassisen musiikin helmi naiselle esitettäväksi, mutta ei varmaankaan vastaa välttämättä nykyaikaisen naisen kuvaa oman tulevan elämänkaaren kulusta ja toiveista tekstisisältönsä puolesta. Muun muassa Dvorakin ja Brahmsin Mustalaislauluja, Mignon-lauluja (Schubert, Schumann, Wolff), Debussyn Ariettes Oubliées ja Fallan Siete Canciones populares Españolas sekä englanninkielisistä Brittenin On this Island kuuluivat siihen laulusarjavalikoimaan, jotka koetaan tärkeiksi opettaa ja joita opettajat suosivat opetuksessa (liite 2).

Suomalaisnaisten laulettavaksi sävellettyjä tämän päivän elämänsäkuun liittyviä klassisen musiikin laulusarjoja on vähän tai ei juuri ollenkaan. Kun naisille suunnattuja pianosäestyksellisiä lauluja ja laulusarjoja tutkii Suomalaisen yksinlauluohjelmiston luettelosta pelkästään niiden nimien perusteella, niitä voi laulajan kannalta hahmotella hyvin karkeasti vaikka seuraavankaltaisiin ryhmiin: hengellisiin lauluihin, jotka pohjautuvat esimerkiksi Raamatun teksteihin (myös Marialaulut), joululauluihin, kansanlaulutyyppisiin lauluihin, luontoaiheisiin lauluihin, kehtolauluihin ja rakkauslauluihin ja elämänsäkuun liittyviin sävellyksiin. (Suomalaisen yksinlauluohjelmiston luettelo 2003.)

Osa teoksista on saatavana ainoastaan käsikirjoituksina (Suomalaisen yksinlauluohjelmiston luettelo 2003, 3), jolloin nuottien saatavuus voi olla hankalaa tai niiden lukeminen säveltäjän alkuperäiskäsikirjoituksena (= manus) ei ole aina helppoa. Nykyisin monia manus-merkinnälläkin varustettuja nuotteja voi tilata Music Finlandin nuottikaupasta (Music Finland Core, viitattu 4.4.2017).

Naislaulajia voidaan luokitella äänialaltaan alttoihin ($f-e^2$), mezzosopraanoihin ($a-fis^2$) ja sopraanoihin (c^1-a^2) (Koistinen 2003, 67). Mitä uudemmas säveltäjästä on kysymys, sitä todennäköisemmin on sävellyksen yhteyteen merkitty äänityyppi, jolle laulu on sävelletty. Säveltäjä on saattanut jo sävellysvaiheessa ilmaista myös sen, että hänelle sopii teoksen transponointi toiselle äänialalle.

Listasin alun perin mezzosopraanoille Suomalaisen yksinlauluohjelmiston luettelossa olevat uudemman musiikin laulusarjat, jotka olisivat teksteiltään lähinnä rakkauslauluja tai kertoisivat tarinaa elämänsäkulusta (liite 3). Lista on tehty hyvin karkeasti pelkästään laulusarjan nimen ja yksittäisten laulujen nimien perusteella ja tarkoituksellisesti luonto-aiheita ja hengellisiä aiheita välttellen. Laulusarjojen vähyys ei sinänsä yllättäne ketään, joka uudempaa kotimaista musiikkia

on etsinyt laulettavaksi. Ohjelmisto karttuu lisäämällä sarjavalikoimaan hengelliset ja luonto- tai lapsiaiheiset ja toiselle äänialalle kirjoitetut laulut, joita itse transponoi tarvittaessa. Aina merkitty ääniala ei kerro kaikkea, vaan kannattaa kaivaa nuotti esille ja tutkia tarkemmin, josko se omalle äänelle sopii. Silti kovin suureksi ei laulujen määrä nouse.

3.4 Laulusarjoja yksittäisten laulujen sijaan

Laulusarja, jossa on useampi laulu ja joka tekstiltään kuvaa sisäisiä tunteita, voi auttaa sitä opiskelevaa laulajaa kehittämään omia ilmaisullisia valmiuksiaan. Laulun opiskelijoilla on yleensä esiintymismahdollisuuksia hyvin vaihtelevasti. Opiskelupaikan, opiskelijan ja erityisesti opettajien aktiivisuuden mukaan tilaisuuksia tulee. Suuremmat ooppera- tai musikaaliproduktiot ovat usein yhteistuotantoja muiden paikallisten toimijoiden kuten esimerkiksi teattereiden tai musiikkifestivaalien tai -juhlien kanssa eikä niitä ole liikaa tarjolla. Koska resursseja isoihin produktioihin on rajallisesti, tarjoaa laulusarja parhaimmillaan pienimuotoisen mahdollisuuden harjoitella eläytymistä ja siirtymistä tunnetilasta ja tilanteesta toiseen aivan kuten oopperassa tai musikaalissa. Mieslaulajille on suomenkielinen Toivo Kuulan laulusarja Eteläpohjalaisia kansanlauluja op. 17b (Viitasalo 2013, viitattu 27.11.2017). Siinä on kaksitoista pianosäestyksellistä laulua, joiden tekstit perustuvat ”tavallisiin” juttuihin oman aikansa kylillä. Kappaleet ovat loistavia ”irrottelukappaleita”, joissa voi sekä machoilla että herkistellä. Vastaavaa laulusarjaa suomenkielisenä ei naislaulajille ole tarjolla.

Koska laulullinen ilmaisu on aina myös tunneilmaisua, laulusarjan tulisi toimia rohkaisevana ilmaisumuotona. Naisille ja tytöille tarvitaan vahvoja tunteita esimerkiksi itsevarmuutta, vihaa, surua, tuskaa, iloa, lempeyttä, rakkautta, aggressiivisuutta, sarkastisuutta ja huumoria sisältäviä lauluja, joissa päästään ilmaisemaan laulullisesti oman persoonan ohi. Monia tilanteita, tarinoita ja ajatuksia tarjoavassa laulusarjassa voi omia tunnerekisterejään laajentaa turvallisesti.

Glenn. D. Wilson (2002, 99) viittaa Blochin, Orthousin ja Santibañezin tutkimukseen, jossa tutkittiin näyttelijöiden kykyä ilmaista useita eri tunteita yleisölle vain kolmen nonverbaalin ja tietoisesti hallitun ja säädellyn keinon avulla. Näitä olivat ryhti, kasvojen ilmeet ja hengitystapa. Tutkimuksessa määritettiin myös kuusi perustunnetta (onnellisuus, suru, pelko, viha, eroottisuus ja hellyys), joita harjoitettiin vain näitä kolmea keinoja varioimalla. Tällaisen metodin hyvänä

puolena on tutkimuksessa katsottu olevan esimerkiksi sen, ettei näyttelijöiden tarvitse kaivaa omia joskus myös vaikeita tunnekokemuksia esiin voidakseen kehittyä ilmaisurikkaiksi.

Laulajilla saattaa omassa lauluilmaisussaan olla rajallisempi määrä keinoja ilmaisuun käytettävissä kuin näyttelijöillä. Laulajan asennon on oltava ryhdikäs ja rentoutunut. Musiikissa on ylöskirjoitettu rytmi, johon säveltäjä on saattanut tehdä pienien nyanssien (esim. ritardando, accelerando ja tenuto) myötä hetkellisiä muutoksia, jotka elävöittävät tarvittaessa kokonaisuutta. Ääniala määrittää lähtökohtaisesti peruskorkeuden sekä korkeimman ja matalimman sävelen eron. Lisäksi äänenkäytön täytyy olla musiikkityylin mukainen. Hengitysrytmin on oltava musiikin fraasien mukaan säädelty. Silti laulaja voi musiikin avulla antaa kuulijalle kokemuksen, joka innoittaa, liikuttaa kyyneliin asti tai saa vaikka kylmät väreet kulkemaan selkäpiitä pitkin.

4 SUOMENKIELISET LAULUSARJAT OPETUKSESSA

4.1 Kyselyn toteuttaminen

Toteutin huhtikuussa 2017 Oulun alueen kymmenelle laulunopettajalle (liite 4) ja kymmenelle naispuoliselle laulunopiskelijalle (liite 5) suunnatun kyselyn, jossa kartoitin suomenkielisten naisille sopivien laulusarjojen käyttöä opetuksessa. Kyselyyn vastaamisaika oli kaksi viikkoa. Käytin paperisia kyselylomakkeita, koska monesti netin kautta lähetettävät kyselyt hukkuvat muuhun viestitulvaan ja vaativat vastaajalta tietokonetta tai mobiililaitetta. Oletukseni oli, että mahdollisuus kirjoittaa vastauksia vaikka vain satunnaisten taukojen aikana lisäisi vastausprosenttia. Lisäksi toivoin, että henkilökohtainen kontakti suoraan opinnäytetyön tekijän kanssa auttaisi kiinnostumaan vastaamisesta. Kahden opettajavastaajan tavoittaminen ei onnistunut kuin vain sähköpostitse, joten ainoastaan heillä oli mahdollisuus vastata siten.

Vastauslomakkeet opettajille on numeroitu 1–10 ja opiskelijoille 101–110 ja erilliselle koontilomakkeelle (liite 6) on merkitty, kuka henkilö on milläkin numerolla vastannut. Säilytän vastaajien anonymiteetin ja olen sen myös heille lomakkeessa kertonut. Korostan vastausten sisältöä.

Opettajien taustatietoina kysyin heidän opetushistoriaansa. Vastanneilla opettajilla oli kokemusta yksityisopetuksesta, musiikkiluokan, musiikkiopiston, konservatorion, ammattikorkean ja yliopiston opettajana olemisesta tai jopa kaikista näistä. Vaikka kyselylomakkeen saajissa oli myös miesopettajia, kaikki vastanneet olivat naisia. Tähän saattoi vaikuttaa esimerkiksi se, että oppilaitoksissa naiset saattavat opettaa vain naisia ja miehet vain miehiä. Tämä ei tietenkään ole sääntö.

Opiskelijoiden kyselylomakkeet jaoin huhtikuun 19. päivänä 2017 Oulun ammattikorkeakoulun musiikin opetustilojen toisen ja kolmannen kerroksen käytävällä satunnaisesti kohtaamilleni naispuolisille laulajille. Lähtökohtaisesti kaikilla on jo lauluopintoja myös alemmilla opintotasoilta ja kaikki opiskelevat vähintään musiikkipedagogin tutkinto tavoitteenaan.

Vaikka sekä opettaja- että opiskelijakyselyihin vastasi vain puolet kyselyn vastaanottaneista, pidän vastausten perusteella tuloksia silti suuntaa antavina ja edustavina. Erityisesti opettajien vastauksissa toistuvat samankaltaiset kokemukset suomenkielisestä lauluohjelmiston käytöstä. Kaikkien vastaukset kertoivat myös sitoutumisesta omaan opetustyöhön ja sen kehittämiseen.

4.2 Opettajien opetuskäytännöt

Suomalaisen klassisen musiikin teokset laulumusiikin osalta jaetaan siis yleensä kolmeen osa-alueeseen: 1800-luvun ohjelmistoon, keskeiseen kotimaiseen laulumusiikkiin ja uudempaan kotimaiseen laulumusiikkiin (liite 1). Tätä vakiintunutta jaottelua käytän myös tutkimuksessa. Uudemman kotimaisen laulumusiikin säveltäjäläiställä on säveltäjiä, jotka ovat vakiinnuttaneet asemansa ainakin kansallisella tasolla. Käytännössä mikään ei myöskään estä hyödyntämästä oman alueen nykysäveltäjien, aikamme säveltäjien, musiikkia opetustarkoituksessa.

Kaikilla tekemääni kyselyyn vastanneilla opettajilla oli melko lailla yhtenevä näkemys siitä, että monesti uudemman suomalaisen musiikin laulut ovat liian vaikeita opintojen alussa oleville ja jopa edistyneemmillekin oppilaille. Vaikeutta lisäävät monimutkaiset atonaaliset melodiat, jotka edellyttävät sekä opettajalta että oppilaalta vaativaa ja aikaa vievää perehtymistä. Laulunopettajan opetuspaikalla (yliopisto, ammattikorkeakoulu, musiikkiopisto/konservatorio, yksityinen) ei juuri ollut vaikutusta näkemykseen. Yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa pitää pääaineisilla laulunopiskelijoilla olla jo kokonaisia laulusarjoja ohjelmistossa (esim. B-tutkinto), mutta sivuaineena laulua opiskeleville se ei ole pakollista (liite 7).

Liki jokainen opettaja toivoi uudelta musiikilta nimenomaan melodisuutta ja linjakkuutta, joka palvelisi ja edistäisi laulullisia tarpeita. Selkeästi myös laulujen ambituksen eri äänialoille tulisi olla kohdallaan. Opetuksen näkökulmasta liian laaja ambitus tai suuret intervallihypyt sulkevat monta laulua jo heti alkuvaiheessa opiskelijan ulottumattomiin.

Naispuolisille laulunopiskelijoille opettajat pitivät tärkeinä opettaa mm. Ilkka Kuusiston Suomalainen vieraanvara -laulusarjaa. Sen teksti pohjautuu Helena Vuorenjuuren keittokirjaan. Alun perin se on baritonille sävelletty viiden laulun sarja. Laulusarjan käyttöä opetuksessa selittää ainakin sävelkieli, joka on melodista ja helposti omaksuttavaa. Tekstisisällön innostavuudesta voi

tietysti olla montaa mieltä, kun laulut ovat nimeltään Piirakka, Nopeatekoinen piirakankuori, Lahden Mummin lihapiirakka, Syksyn sienipiirakan täyte ja Päätökseksi.

Toinen suomenkielinen laulusarja, jonka useimmat mainitsivat, oli Tauno Pykkäsen Kuoleman joutsen op. 21. Sen tekstit ovat Aino Kallaksen runoja. Muita opettajien suosimia suomenkielisiä laulusarjoja, jotka useampi kuin yksi oli maininnut, olivat Yrjö Kilpisen Laulut Eila Kivikk'ahon runoihin, Joonas Kokkosen Illat-sarja (K. Vala), Aulis Sallisen Neljä laulua unesta op. 38 (P. Haavikko) ja Eero Sipilän Tiitiäisen satupuusta (K. Kunnas). Keskeisen kotimaisen laulumusiikin säveltäjiä ovat Kilpinen ja Pykkänen. Kaikki muut näistä säveltäjistä luokitellaan uudemman kotimaisen laulumusiikin säveltäjien ryhmään.

Taulukossa 1 ovat kaikki edellä mainitut laulusarjat, runoilija, säveltäjän ilmaisema ääniala tai vaihtoehtoisesti laulusarjan laulujen sävelten ylin ja alin korkeus.

TAULUKKO 1. Tärkeitä suomenkielisiä laulusarjoja naisopiskelijoille

SÄVELTÄJÄ	NIMI JA RUNOILIJATEKSTI	ÄÄNIALA
Kuusisto, I.	Suomalainen vieraanvara (H. Vuorenjuuri)	(Bar)
Pykkänen, T.	Kuoleman joutsen op. 21 (A. Kallas)	(h—fis ²)
Kilpinen, Y.	Laulut Eila Kivikk'ahon runoihin	(d ¹ —fis ²)
Kokkonen, J.	Illat (K. Vala)	(S)
Sallinen, A.	Neljä laulua unesta op. 38 (P. Haavikko)	(S)
Sipilä, E.	Tiitiäisen satupuusta (K. Kunnas)	(a—des ²)

Tekemäni kyselyn perusteella opettajat käyttävät opetuksessaan monipuolisesti erikielisiä laulusarjoja. Pääpaino on ymmärrettävästi saksankielisessä liedissä, mutta ranska, espanja, englanti, ruotsi, norja ja tšekki kuuluvat myös käytettäviin laulukielisiin. Jean Sibeliuksen ”kukkalaulut” (Sex sånger op. 88) kuuluu niihin suomalaisen säveltäjän ruotsinkielisiin laulusarjoihin, joihin useimmat naislaulajat perehtyvät opiskeluaikanaan.

Opettajien vastausten mukaan tunneilmaisuuksiin lauletaessa vaikuttaa enemmän se, miten tekstin ymmärtää, kuin varsinaisesti laulukieli. Tässä kysymyksessä osa katsoi, että opintojen

alkuvaiheessa saattaa suomenkielellä lauleta ilmaisu olla helpompaa. Toisaalta nähtiin selkeästi vierailta kielillä olevan myös erityinen ilmaisu vahvistava vaikutus. Tästä esimerkkinä mainittakoon saksan foneemit p, t ja k, jotka ovat suomenkieltä terävämpiä ja päättyvät aspiraatioon (Lindgren, Louhivaara & Weber 1972, 11).

4.3 Opiskelijoiden kokemuksia

Opiskelijakyselyyn vastanneet naisopiskelijat olivat kaikki tällä hetkellä Oulussa ammattikorkeakoulussa tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Klassisen laulun tutkintovaatimuksissa (ks. liite 7) suomenkielisen musiikin osuus ei ole suurin yksittäinen osa-alue. Tällöin myös uudemman suomalaisen musiikin osuus opiskelijoiden näkökulmasta näyttää olevan melko pieni ja osittain vain pakollisen ohjelmistohankinnan mukanaan tuomaa.

Suomenkieliset laulusarjat ovat jollekin opiskelijalle ilahduttavaa vaihtelua. Kokonaisuutena suomalaisten laulusarjojen merkitys näyttää opiskelijoille jäävän vähäiseksi ja yksittäiset laulut auttavat täyttämään tutkintovaatimuksia. Omalla äidinkielellä laulamista kuitenkin arvostettiin ja sen katsottiin olevan jollain tasolla jopa antoisampaa kuin vieraalla kielellä laulaminen.

On silti helppo ymmärtää, miksi suomenkielisistä lauluista tai laulusarjoista ei omille naisena olemisen ja elämisen tunteita tai tuntemuksia välittävillä lauluilla kovin helposti löytynyt suosikkeja. Teksteihin kaivattiin ajankohtaisuutta, kerronnallisuutta ja ilmaisun monipuolisuutta. Vastaajista osa korosti henkilökohtaisen koskettavuuden ja ”omaan elämään osuvuuden” merkitystä. Opiskelijat näkivät myös opetuksen ja lauluvalinnan näkökulmasta sen ongelman, että suomalaista musiikkia ei välttämättä ole saatavana joka äänialalle sopivana nuotinnuksena tai se ei yksinkertaisesti sovellu kaikille äänialoille laulettavaksi. Kokemus suomalaisista laulusarjoista jää opiskelijoilla todella vähäiseksi.

4.4 Laulusarjojen käyttö

Tulosten mukaan suomenkielisistä naisille suunnatuista laulusarjoista ei ole helppoa löytää eritasoisille laulajille sopivaa opetuskäyttöön soveltuvaa laulettavaa materiaalia. Tutkiessaan nuotteja opettaja joutuu usein toteamaan, että äänialakohtaiset ambitukset on otettu huonosti

huomioon tai ne ovat äänialalle sopimattomat. Tämä asia tulee todennäköisesti vielä selkeämmin esille, jos kyseessä on useamman laulun sarja. Laulaja joutuisi laulamaan teknisen osaamisensa ääri rajoilla. Käytännössä nuotteja on harvoin edes kaikille äänialoille saatavissa.

Usein uudempi suomalainen laulumusiikki koetaan liian haasteelliseksi. Sitä pidetään yksinkertaisesti liian vaikeana. Vaikeutta aiheuttavat musiikillisesti esimerkiksi atonaalisuus tai vaikeat intervallihypyt. Laulut ja laulusarjat saattavat olla pianosäestyksellisiä, mutta jos säestys ei tue laulumelodiaa, rajoittaa se heti laulujen opetuskäyttöä varsinkin aloittelevalla opiskelijalla.

Kyselykartoituksen perusteella näyttää siltä, että vaikka opettajilla kiinnostusta uudempaan suomalaiseen laulumusiikkiin sinänsä oli, niin siihen tutustumiseen ei välttämättä ole aikaa. Tutustuminen tapahtuu yleensä aina vapaa-ajalla. Vastauksista ilmeni myös se, että laulujen omaksuminen vie kohtuuttomasti aikaa.

Tässä tutkimuksessa opettajien suhtautuminen uudempaan suomalaiseen laulumusiikkiin oli myönteinen ja useimmat toivoivat sitä sävellettäväksi lisää. Uusille sävellyksille haluttiin kuitenkin asettaa reuna-ehtoja, jotta ne paremmin palvelisivat opetustakin.

Sekä opettajien että opiskelijoiden vastauksista ilmeni, että vaikka kaivattiin laulullisuutta, melodisuutta, linjakkuutta ja sopivaa helppoutta, niin nimenomaan tekstiltä toivottiin paljon. Niiden haluttaisiin olevan esimerkiksi mielenkiintoisia, konkreettisia ja ajankohtaisia ja toivottiin, että niissä ei luoda liian kaunisteltua kuvaa naisen elämän haasteista. Tekstien tulisi myös avautua suhteellisen vaivattomasti.

5 POHDINTA

Lähdin kartoittamaan naislaulajille sävellettyjä suomenkielisiä laulusarjoja ja niiden käyttöä laulunopetuksessa, koska aihe on minulle itselleni kiinnostava. Laulusarjoja on sävelletty lisää sitten vuoden 2003, johon tässä käytetty kirjallinen laululuettelointi päättyy. Aihe on siten edelleenkin kartoittamisen arvoinen. Aivan toinen asia on, kuinka moni laulusarjoista tai edes yksittäisistä uusista lauluista päätyy laulunopetuksessa käytettäväksi.

Toiveet uudemman klassisen suomenkielisen lauluohjelmiston suhteen olivat kaikilla vastanneilla opettajilla samansuuntaiset. Kaikki toivoivat sitä sävellettäväksi lisää. Opiskelijat toivoivat sitä lisää ohjelmistoonsa, koska äidinkielellä laulaminen nähtiin myönteisenä ja antoisana. Opettajat pitivät nykyisiä suomalaisia laulusarjoja lähtökohtaisesti liian vaikeina hyödyntää ainakin opetuksen alkuvaiheessa.

Liian monimutkaiset, atonaaliset, vaikeasti omaksuttavat sävelkulut, joita pianosäestys ei tue, luovat oppimiselle turhan vaativia haasteita. Laulajan näkökulmasta itsetarkoituksellisen vaikeat melodiat eivät myöskään puhuttele. Selkeät laulliset melodiat ehkä vain pienellä vapaatonaalisella mausteella, vinksahtuksella tai vaikka lainauksella toisesta tyylisuunnasta voisivat olla antoisia ja innostaa. Suomessa on säveltäjiä, jotka aivan varmasti osaavat säveltää myös laulajille räätälöityä musiikkia. Tässä tarjoutuu säveltäjille positiivinen haaste.

Teksti on yleensä laulajalle erityisen tärkeä ja nuottia lähdetään tutkimaan usein pelkästään sen perusteella, onko säveltäjä entuudestaan tuttu. Hyvän ja toimivan laululyriikan, runon tai muun tekstin löytyminen saattaa vaatia paljon tutkimustyötä ja perehtymistä yksinään, ryhmässä tai sekä että. Suomessa on olemassa paljon nykyrunoilijoita, joiden tekstit sopivat erinomaisesti sävellettäviksi. Kuulin vuoden 2009 maaliskuussa Oulun Musiikkijuhlien yhteydessä Marzi Nymanin laulusarjan naisäänelle ja harmonikalle. Siinä oli laulusarja, jonka tekstit olivat suomalaista lyriikkaa usealta eri runoilijoilta. Runoilijoista kaikki, Paavo Haavikko lukuun ottamatta, olivat syntyneet vuosien 1955 ja 1975 välillä (Nyman 2009). Nuo tekstit olivat aivan jotain muuta, kuin millaisia naiset yleensä laulavat. Niissä oli mahtavaa huumoria, hulvatonta tarinankerrontaa, tapahtumia ja juonellisia käännteitä ja rakkautta usein näkökulmin. Vahvoja

naiskuvia elämän raadollisuuden ja kaunistelemattomuuden keskellä kaivataan ensisijaisesti naisten lauluihin. Suomessa on siis tyylietietoisia ja -taitoisia runoilijoita, joilla on sana hallussa.

Uuteen musiikkiin perehtyminen tapahtuu käytännössä opettajilla aina vapaa-ajalla. Usein siis vain ne laulusarjat, joihin opettaja on itse tutustunut, siirtyvät oppilaan ohjelmistoon. Pidemmälle opinnoissaan edennyt opiskelija tuo myös oman kiinnostuksensa johdattamana tuoretta musiikkia opiskeluunsa ja sitä kautta ehkä myös opettajan tuntemuksen piiriin. Mitä enemmän jo varhaiseen opiskeluvaiheeseen soveltuvia suomenkielisiä laulusarjoja meillä on, sitä varmemmin perintö siirtyy uusille tuleville laulajille. Laulusanoma hyvistä ja hauskoista suomalaisista naisen omista lauluista voisi levitä yhä suuremmalle kuulijakunnalle.

Olisiko uusissa tulevien sukupolvien laulusarjoissa mahdollista opettaa entistä paremmin klassisen tradition puitteissa vähäeleistä, mutta silti vahvaa ilmaisua? Laulusarjoja esitetään kokonaisuuksina hyvin harvoin. Olisi erittäin kiinnostavaa tutkia, miten koskettava teksti ja tarinan kehityskaari voisivat toimia yksittäisen opiskelijan innoittajina, kun kehitetään omaa tulkintaa. Haluaisin tietää, onko kokonaisuus enemmän kuin osiensa summa ja muotoutuuko jostakin sarjasta omaleimainen naisen elämän pienoisooppera.

Aiheen kiinnostavuutta on tietenkin lisännyt vielä se, että olen myös tehnyt samanaikaisesti yhteistyötä oululaisen säveltäjän Seppo Torvikosken kanssa ja pyytänyt häneltä laulusarjaa naislaulajille. Miten onnistuneet sävellykset hienojen ja koskettavien lyriikoiden kanssa toimivat laulajien ilmaisun kehittäjinä, on todellakin seuraavan tutkimuksen lähtökohta. Toivon, että naislaulajilla olisi vihdoinkin mahdollisuus myös hieman revitellä ja vieläpä omalla äidinkielellä.

LÄHTEET

- Arjas, P. 2002. Muusikoiden esiintymisjännitys. Tapaustutkimus klassisen musiikin ammattiopiskelijoiden jännittäjätyypeistä ja esiintymisvalmennuksen kurssikokemuksista. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 9.11.2017, <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13476/951391352X.pdf?sequ>.
- Dickenson, J., Berkman, E.T., Arch, J. & Lieberman, M. D. 2012. Neural correlates of focused attention during a brief mindfulness induction. ResearchGate GmbH. Viitattu 9.11.2017, https://www.researchgate.net/publication/221882411_Neural_Correlates_of_Focused_Attention_during_a_Brief_Mindfulness_Induction.
- Eerola, R. 2013. Tekstilähtöinen tulkintatapa laulutaitteessa. Tekstin ilmaisun ja laulutekniikan sisäkkäisyys. Teoksessa *Laulupedagogi 2013–2014*, 14–16.
- Hapuoja, M. 2015. *Koko kroppa laulaa*. Jyväskylä: Gummerus Kustannus Oy.
- Kauppila, R. A. 2000. *Opi ja opeta tehokkaasti*. Juva: PS-kustannus.
- Koistinen, M. 2003. *Tunne kehosi – vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. Helsinki: SULASOL.
- Konttinen, S. 2013. Eri kieli — eri sointi? Teoksessa *Laulupedagogi 2013–2014*, 17–22.
- Laukkanen, A. & Leino, T. 1999. *Immeellinen ihmisääni*. Helsinki: Gaudeamus.
- Laura-tietokanta. Sibelius-Akatemia. Viitattu 23.11.2017, <http://laura.siba.fi/xwiki/bin/view/Laura/>.
- Lehto, J. E. 2014. Mindfulness – tiedostava ja hyväksyvä läsnäolo. Teoksessa *Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima*. Jyväskylä: PS-kustannus, 85–112.
- Lindgren, K. B., Louhivaara, S. & Weber, H. 1972. *Nykysaksan rakenne*. Helsinki: Weilin + Göös.

Löyttyniemi, R. 2016. Oudot tunteet: Flow. Helsingin yliopiston kasvatustieteiden professorin Kirsti Longan haastatteluäänite. Viitattu 5.4.2017, <http://oppiminen.yle.fi/psykologia-ihmissuhteet/oudot-tunteet/oudot-tunteet-flow>.

Matikka, L. 2013. Flow. Anna mennä ja onnistu. Jyväskylä: Docendo Oy.

Moisala, P. 2015. Musiikkiesityksen etnografia, ruumiillisuus, kulttuurisuus ja tuleminen. Teoksessa Arlander, A., Erkkilä, H., Riikonen, T. & Saarikoski, H. (toim.) Esitystutkimus. Helsinki: Patruuna, 303–320.

Music Finland Core. Viitattu 4.4.2017, <https://core.musicfinland.fi/>.

Numminen, A. 2005. Laulutaidottomasta kehittyväksi laulajaksi. Tutkimus aikuisen laulutaidon lukoista ja niiden aukaisemisesta. *Studia Musica* 25. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Nyman, M. 2009. Laulusarja naisäänellemme ja harmonikalle. Oulun Musiikkijuhlat. Käsiohjelman liite.

Ohjelmistoluettelo, laulu 1988. Sibelius-Akatemia. Helsinki.

Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2011a. Laulun ohjelmistoluettelo. Sisäinen lähde. Viitattu 28.5.2017, <https://oiva.oamk.fi/opintojaksot/instrumenttitutkinnot/>.

Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2011b. Instrumenttitutkinnot. Sisäinen lähde. Viitattu 14.11.2017, <https://oiva.oamk.fi/opintojaksot/instrumenttitutkinnot/index.php?kirjautumisok>.

Project Runeberg 2012. Viitattu 27.11.2017, http://runeberg.org/runeberg/0_15_01.html.

Sataloff, R.T., Barody, M.M., Emerich, K.A. & Carroll, L.M. 2006. The Singing Voice Specialist. Teoksessa Sataloff, R.T. (toim.) *Vocal Health and Pedagogy. Volume II: Advanced Assessment and Practice*. San Diego: Plural Publishing Inc., 271–289.

Sundberg, J. 1987. *The Science of the Singing Voice*. Illinois: Northern Illinois University Press.

Suomalaisen yksinlauluohjelmiston luettelo 2003. Kivivirta, N. (toim.) Suomalaisen laulumusiikin akatemia r.y. julkaisusarja 2003:1.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry. (SML) 2005. Laulun tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet (2005). Viitattu 5.4.2017, http://www.musicedu.fi/fi/musiikinopetus/tasosuoritukset/muut_instrumentit.

Tarvainen, A. 2015. Muodot, impulssit ja tietoisuus laulajan toiminnassa. Esitelmä 16.4.2015 Suomen musiikintutkijoiden 19. symposium, Tampere. Viitattu 3.2.2016, <http://annetarvainen.fi/>.

Viitasalo, E. 2013. Toivo Kuulan sävellykset. The musical works of Toivo Kuula. Helsinki: Suomen musiikkikirjastoyhdistys. Viitattu 27.11.2017, https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/Toivo_Kuula.pdf.

Wilson, Glenn D. 2002. Psychology for Performing Artists. UK: Whurr Publishers Ltd.

Youens, S. 2017. Song cycle. *Grove Music Online. Oxford Music Online*. Oxford University Press. Viitattu 3.4.2017, <http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/26208>.

Renessanssin ja barokin laulut ja aariat	Keskeinen klassinen ja romanttinen laulu	Impressionistinen ja uudempi tyyli	Aariat	Pohjoismainen vokaali-musiikki	Kotimaiset 7.1 1800-luvun ohjelmisto 7.2 Keskeinen kotimainen laulumusiikki 7.3 Uudempi kotimainen laulumusiikki
2	3.1	4	5	6	7.1
Albinoni	Bach J. S.	Ades	-ooppera	Alfvén	Byström
Anne	Beethoven	Argento	-konserttiaariat	Almqvist	Collan
Bach C. Ph. E.	Brahms	Auric	-okkesterilaulut	Alhaeus	Crusell
Bach J. C.	Haydn	Baiber	-suomalainen ohjelmisto	Boldemann	Ehrström
Bassani	Mozart	Bartok	-ooperati	Dönmsgaard	Engelberg
Byrd	Schubert	Bax	-musikaali	Edge	Fabritius
Caccini	Schumann	Berg	-kirjallinen ohjelmisto	Eriksson	Falrin
Caldara	Wolf	Berio	-oratorio	de Frumerie	Gahetz
Campra		Bernstein	-kantaahti	Grieg	Ingellus
Carissimi		Blacher	Martinu	Gröndahl	Kalanus
Cavalli	3.2	Boulianger L.	Marr J.	Heise	Linsén
Cesti	Aliboniz	Bridge	Maw	Holmboe	Mielck
Charpentier	Balakirev	Britten	Medtner	Hovland	Pacius
Clerambault	Bellini	Butterworth	Menotti	Irgens-Jensen	von Schantz
Couperin	Berlioz	Cage	Messiaen	Karloff	Törnudd
Dowland	Bizet	Canteloube	Milhaud	Kjellulf	Wägellus
Durante	Borodin	Caplet	Mompou	von Koch	Palmgren
Falconeri	Chabrier	Carpenter	Montsalvage	Kvandal	7.2
Frescobaldi	Chausson	Carter	Nin	Lange-Müller	Aalio
Giordano	Chopin	Castelnuovo-Tedesco	Obradors	Larsson	Brnk
Gluck	Cornelius	Copland	Persichelli	Lie	Chydernius
Grétry	Cui	Dallapiccola	Pfitzner	Linde	Diktonius
Händel	Dargomyzski	Davies	Poulenc	Lindberg	Edelmann
Krieger	Délibes	Debussy	Puccini	Nielsen	Elokas
Lully	Donizetti	Delius	Prokofjev	Nordqvist	Elovaara
Marcello	Dvořák	Duparc	Guiller	Nystedt	Englund
Monteverdi	Fauré	Dutilleul	Rachmannov	Nustroem	Englund
Paisiello	Franck	Eben	Ravel	Nörgård	Erikklä E.
Pasquini	Franz	Elgar	Reger	Peterson-Berger	Erikklä V.
Pergolesi	Gounod	Enescu	Respighi	Petersson	Fordell
Peri	Gounod	de Falla	Rodrigo	Fougstedt	Suolahti
Pilkington	Hensel F.	Finzi	Rorem	Gustafsson	Tikka
Purcell	Lalo	Foerher	Roussel	Haaapasalo	Tolonen
Rameau	Liszt	Gerhard	Sabie	Hannikainen I.	Turunen
Reichardt	Loewe	Gnastera	Schoeck	Hannikainen V.	Willebrand
Rontani	Massenet	Glazunov	Schneker	Hirn	7.3
Scarlatti A.	Mendelssohn	Granados	Schönberg	Hämäläinen K.	Nallimaa
Scarlatti D.	Meyerbeer	Guastavino	Shostakovits	Hämäläinen L.	Nevalinna
Schütz	Moniuszko	Guridi	Strauss	Ikonen	Niemi
Stradella	Mussorgski	Gurney	Stravinsky	Jalas	Nordgren
Telemann	Rimski-Korsakov	Hahn	Szymanowski	Jamelfelt	Nummi
Traetta	Rossini	Harman	Tippett	Kaski	Olli
Viadana	Rubinstein	Henze	Tosti	Kauppi	Pohjano
Vivaldi	Saint-Saëns	Hindemith	Turina	Kilbiren	Pohjonen
Zelter	Schumann/Wieck	Holst	Vaughan-Williams	Klemetti	Puumala
Zumsteeg	Tshalkovski	Honegger	Villa-Lobos	von Kothen	Fordell
	Verdi	Ibert	Walton	Kotlainen	Gothóni
	Viardot	Ireland	Webern	Krohn F.	Gräsbeck
	Wagner	Ives	Weill	Krohn I.	Gustafsson
	Weber	Jolivet	Zemlinsky	Hakola	Saarialho
				Kuortkoski	Sallinen

Lähde: Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2011a. Laulun ohjelmistoluettelo. Sisäinen lähde.

Viitattu 28.5.2017, <https://oiva.oamk.fi/opintojaksot/instrumenttitutkinnot/>.

Mitä **LAULUSARJOJA** pidät naispuolisille lauluoppilaillesi tärkeinä opettaa ja joita suositt opetuksessasi? Muut kuin suomenkieliset.

- Berg, A. Sieben frühe Lieder
- Brahms, J. Geistliche Lieder
- Brahms, J. Zigeunerlieder op. 103
- Britten, B. I hate Music
- Britten, B. On this Island
- Debussy, C. Ariettes Oubliées
- Dvorak, A. Zigeunerlieder "Mustalaislauluja" op. 55
- Elgar, E. Sea Pictures
- Falla, M. de Siete Canciones populares Españolas
- Granados, E. Tonadillas
- Grieg, E. Haugtussa op. 67
- Grieg, E. Sechs Lieder op.48 ?
- Kornkold, E. W. Songs of the Clown op. 29
- Messiaen, O. Trois mélodies
- Montsalvatge, X. Cinco Canciones Negras
- Nordqvist, G. 4 Psalm (Neljä Psalmia)
- Nystroem, G. Sångers vid havet
- Obradors, F. J. 7 canciones Espanolas
- Poulenc, F. Le Bestiaire * (alk. bar +ork.) nainen + piano ok
- Poulenc, F. La courte Paille
- Rangström, T. 6 sånger
- Rangström, T. Den mörka blomman (Bo Bergman)
- Respighi, O. Il tramonto
- Rodrigo, J. Cuatro madrigals amorios
- Schubert, F. Die Schöne Müllerin
- Schubert, F. Mignon Lieder
- Schubert, F. Schwanengesang
- Schumann, R. Frauenliebe und Leben op. 42
- Schumann, R. Mignon Lieder (op. 90a)
- Schumann, R. Dichterliebe op. 48
- Schumann, R. Gedichte der Königin Maria Stuart op. 135
- Schumann, R. Liederkreis op. 39
- Schumann, R. Myrthen, Op. 25
- Wolf, H. Mignon Lieder

Laulusarjat suomalaiselle mezzosopraanolle (Mez.) tai vastaten po. äänialaa. Säestyssoitin piano. (Tutkimuksen mukaiset rajaukset otettu huomioon).

DONNER, Henrik Otto (1939–2013)

Neljä karua laulua (1988)	A. Oksanen	Love
Kesäyö ja kuolema	a–f ¹	
Kysyin levottomuuden nimeä	dis ¹ –fis ²	
Päättömän tytön balladi	dis ¹ –c ²	
Vanhat omenapuut	h–g ²	

EDELMANN, Toni (1945-)

Viisi laulua rakkaudesta	M.-L. Mikkola	Love
Näin sinut	b– e ²	
Kävelen sinua kohti	g–c ²	
Pidän sinua rintaani vasten	b–des ²	
Ero	c ¹ –b ²	
Odota minua	b–des ²	

KAIPAINEN, Jouni (1956–2015)

Muunlaisten musiikkia op. 19 (1982–1984)	S. Salminiitty	Mez/A	manus
Oodi aamulle	h–fis ²		
Kohtaaminen	fis–fis ²		
Muunlaisten musiikkia	c ¹ –e ²		
Tänäänkään en ehtinyt mukaan	gis–as ²		

KERVINEN, Mikko (1962-)

Lauluja Sirkka Turkan runoihin (1995)		Mez	manus*
Viinin ja ruusun aika	f–cis ²		
Ja minä tahdon	f–g ² (h ²)		
Olen odottanut sinua	a–fis ²		

KOHNBERG, Olavi (1957-)

Niin, että tule takaisin op. 32 (1990)	N. Hakalehto	Mez	manus
Hei sinä ihana ihmisen muotoinen onni	$gis - b^2$		
Nukkuvat	$gis^1 - a^2$		
Meidät on lävistetty	$a - g^2$		

KOSTIAINEN, Pekka (1944-)

Tiellä (1979)	A. Kivimaa	Mez/Bar	SULASOL
Nuoruus	$e^1 - e^2$		
Löytäjä	$his - fis^2$		
Lähtöön	$es^1 - cis^2$		
Tiellä	$c^1 - es^2$		

KUUSISTO, Ilkka (1933-)**Käytännön filosofiaa pienille punamuur-**

haisille (1976)	K. Saviniemi	Mez	Music Finland*
Metsäpolulla	$es^1 - f^2$		
Kun kävelet metsäpolulla	$d^1 - f^2$		
Tee muurahaisille akvaarion	$dis^1 - fis^2$		
Eikö sinun lopultakin	$c^1 - fis^2$		
Eikö sinun todellakaan tee mieli mennä			
itseesi	$e^1 - c^2$		

MARTTINEN, Tauno (1912-2008)

Elisabetin lauluja I op.68	E. Laurila		Fazer
Hiljaisuus	$b - es^2$		
Hetken todellisuus	$e^1 - f^2$		
Kohtalo	$h - e^2$		

NEVANLINNA, Tapio (1954-)

Ovi ja tie (1985-)	P. Saaritsa	Mez	Music Finland*
I	g—f ²		
Urheana	B—fis ²		
Kyllä minä	fis—fis ²		
Nyt kun valo on	g—e ²		

SAIKKOLA, Lauri (1906–1995)

Neljä laulua (1968)	E. Vuorela
Yöjalassa	h—c ²
Yösydännä	c ¹ —es ²
Aviopari	c ¹ —f ²
Balladi	as—f ²

SALMENHAARA, Erkki (1941–2002)

Syyskuu Romaniassa (1970)	P. Saarikoski	Mez	manus
Luen kirjettäsi	d ¹ —b ²		
Sinun silmissäsi	e ¹ —e ²		
Niin kaunista on	es ¹ —es ²		
Mielen puhtaus	c ¹ —f ²		
Sinun suusi on joki	a—des ²		

*manus=käsikirjoitus

*Nuotti ostettavissa Music Finlandin nettisivuston kautta (<https://core.musicfinland.fi/>)

Kaikkia vastauksianne käsitellään luottamuksellisesti ja ne tulevat vain opinnäytetyötä tekevän opiskelijan tutkimukselliseen käyttöön.

- **Taustatiedot tutkimusta varten**

RASTITA ITSELLESI SOPIVAT VAIHTOEHDOT. Sinulle sopivia vaihtoehtoja voi olla useita.

1. Opetan tällä hetkellä tai olen opettanut

Yliopistossa	
Ammattikorkeakoulussa	
Konservatoriossa	
Musiikkiopistossa	
Musiikkiluokalla	
Yksityisesti	

2. Olen

nainen	
mies	

- **Tutkimuksen sisältökysymykset**

Kaikkia vastauksia voit jatkaa myös paperin kääntöpuolelle.

1. Mitä **LAULUSARJOJA** pidät **naispuolisille lauluoppilaillesi** tärkeinä opettaa ja joita suosit opetuksessasi?
 - Muut kuin suomenkieliset
 - Suomenkieliset
2. Jos ajattelet (tunne)ilmaisua lauletaessa, onko laulukielellä erityistä merkitystä?
3. Toivoisitko enemmän suomenkielistä uudempaa klassista lauluohjelmistoa sävellettäväksi?
4. Millaisia toiveita sinulla laulunopettajana olisi esittää, kun uudempaa, suomenkielisiin teksteihin perustuvia ja **erityisesti naislaulajille** sopivia **laulusarjoja** sävelletään?
5. Onko sinulla työsi puitteissa riittävästi aikaa perehtyä uuteen julkaistavaan kotimaiseen klassiseen laulumusiikkiin?
6. Mitä syitä näet sille, jos uudempi kotimainen klassinen laulumusiikki jää alan sisällä marginaaliseksi ilmiöksi?
7. Voit halutessasi antaa vapaata palautetta tähän tai seuraavalle sivulle!

Kiitos vastauksistasi!

Kaikkia vastauksianne käsitellään luottamuksellisesti ja ne tulevat vain opinnäytetyötä tekevän opiskelijan tutkimukselliseen käyttöön.

- **Taustatiedot tutkimusta varten**

RASTITA ITSELLESI SOPIVAT VAIHTOEHDOT. Sinulle sopivia vaihtoehtoja voi olla useita.

1. Opiskelen tällä hetkellä laulua

Yliopistossa	
Ammattikorkeakoulussa	
Konservatoriossa	
Musiikkiopistossa	
Musiikkiluokalla	
Yksityisesti	

2. Mikä on äidinkielesi?

3. Mihin tutkintoon tähtäät?

- **Tutkimuksen sisältökysymykset**

Vastauksia voit jatkaa myös paperin kääntöpuolelle.

1. Kuinka paljon laulat laulutunneillasi uudempaa suomalaista laulumusiikkia? Arvioi vapaasti.
2. Oletko laulanut suomenkielisiä laulusarjoja? Mitä (säveltäjä ja sarja)?
3. Toivoisitko suomenkielisiä laulusarjoja enemmän ohjelmistoon? Miksi? Perustele lyhyesti.
4. Millaisia toiveita sinulla laulusarjojen suhteen on? Kuvaile vapaasti.
5. Onko sinulla lauluissa tai laulusarjoissa erityisiä suosikkeja, joiden kautta koet voivasi ilmaista omia tunteita ja tuntemuksia naisena omalla äidinkielelläsi?
6. Voit halutessasi antaa palautetta tähän.

Kiitos vastauksistasi!

NRO	NIMI	NIMEN SELVENNYYS	SÄHKÖPOSTI	PALAUTUS OK
101				
102				
103				
104				
105				
106				
107				
108				
109				
110				

Päättötaso B-tutkinto, opinnäytekonsertti

M2030MS Pääinstrumentti 3 (30 op) opetusta 90 min/vk

M2031MS Pääinstrumentti 4 (40 op) opetusta 90 min/vk

- a) osasto 1 (Marchesi)
- b) 5 kpl osastosta 2
- c) 25 kpl osastosta 3, ohjelmistoon tulee sisältyä vähintään yksi laulusarja
- d) 5 kpl osastosta 4, ohjelmistoon voi sisältyä yksi laulusarja
- e) 10 kpl osastosta 5, aarioista yksi voi olla musikaalisävelmä tai operettiaaria
- f) 5 kpl osastosta 6 (ei kotimaisia)
- g) 25 kpl osastosta 7, joista vähintään 8 osastosta 7.3. Ohjelmistoon tulee sisältyä ainakin yksi laulusarja.

Ohjelmistoryhmissä b – g pitää olla yhteensä vähintään 75 laulua, joista noin 1/4 A-tutkinnon tasoista ohjelmistoa. Tutkinto-ohjelmassa on oltava vähintään yksi teos A-tasoa. Yksittäisenä lauluna edeltäneisiin kurssiohjelmistoihin sisältynyt laulu voidaan sisällyttää laulusarjan osana B-kurssin ohjelmistoon.

Suoritus:

- kolmantena opintovuonna konserttiesiintyminen, opettajan arvio 0-5
- 4. tai 5. opintovuonna ohjelmasuoritus opinnäytekonserttina, ohjelma on esitettävä alkukielellä ja ulkoa, lautakunta-arvio 0-5

- a) Marchesin vokaliiseista op. 15 esitetään kaksi viimeistä kappaletta sekä yksi lautakunnan valitsema.
Tentitään erikseen järjestettävänä vokaliisien tenttipäivänä ennen tutkinnon suoritusta.
- b) 1 kpl osastosta 2
- c) 2 kpl osastosta 3
- d) 1 kpl osastosta 4
- e) 2 kpl osastosta 5 (ainakin toisen on oltava ooppera-aria)
- f) 1 kpl osastosta 6
- g) 2 kpl osastosta 7; erityylyisiä lauluja molemmilla kotimaisilla kielillä. Mikäli tutkinnossa esitetään pohjoismainen laulu ruotsinkielellä, voi toinen osaston 7 lauluista olla myös vieraskielinen tai molemmat suomenkielisiä.

Huomioithan, että osasto viittaa liitteen 1 mukaiseen jaotteluun.

Lähde: Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2011b. Laulun ohjelmistoluettelo. Sisäinen lähde.
Viitattu 14.11.2017, <https://oiva.oamk.fi/opintojaksot/instrumenttitutkinnot/>.